

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 1959, sp. zn. 1 Tz 281/58

Číslo: 22/1959

Právní věta:

Pro právní posouzení povahy pomoci jsou z hlediska zvláště přitěžující okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby rozhodné nejen znaky zakládající takovou okolnost u přímého pachatele, nýbrž i u pomocníka bez ohledu na to, jsou-li dány i u přímého pachatele. Pokud jde o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby proto stačí, jsou-li dány buď u návodce nebo u pomocníka, nebo jen u pachatele, který byl naveden nebo jemuž bylo pomáháno.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.01.1959

Spisová značka: 1 Tz 281/58

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Návod, Odpovědnost trestní, Okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, Pomoc, Posouzení právní

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Obžalovanému A sdělil při náhodném setkání spoluobžalovaný B, že jedná se zastoupením zahraniční firmy v Československu o prodej kuličkových ložisek pocházejících z bývalého velkoobchodu kuličkovými ložisky, který vlastnil jeho zesnulý otec. Přitom požádal obžalovaného A, zda by při dodání kuličkových ložisek zástupcům zahraniční firmy nepodepsal fakturu svým jménem, jako by byl sám vlastníkem ložisek, a zda by nepřijal pro B kupní cenu. Tuto žádost odůvodnil obžalovaný B tím, že se chce vyhnout nepříjemnostem, jež by mohly vzniknout z toho, že přechovával kuličková ložiska, pocházející z bývalého otcova obchodu, začleněného později do socialistického sektoru. Pro případ, že mu obžalovaný A požadovanou pomoc poskytne, slíbil mu odměnu. Když obžalovaný A požadovanou pomoc slíbil, umluvili spolu, že B donese zástupcům zahraniční firmy kuličková ložiska. Než došlo k jejich předání, představil B obžalovanému A další osobu (obžalovaného C), která rovněž přinesla kuličková ložiska pro zahraniční firmu. Obžalovaný A byl přitom požádán, aby podepsal fakturu a přijal kupní cenu i za obžalovaného C. Nato se všichni tři obžalovaní odebrali k zástupcům zahraniční firmy, jimž obžalovaní B a C předali ložiska a obžalovaný B podepsal fakturu a přijal na svůj účet kupní cenu, kterou pak odevzdal obžalovanému B, od něhož obdržel odměnu za poskytnutou pomoc.

Lidový soud trestní v Praze uznal obžalované B a C vinnými trestným činem spekulace podle § 134a odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. (jehož se dopustili jako členové spolčení). Obžalovaného A uznal vinným trestným činem pomoci ke spekulaci podle § 7 odst. 2, § 134a odst. 1 tr. zák. Obžalovaného A odsoudil k trestu odnětí svobody na 15 měsíců a k peněžitému trestu 8000 Kčs, pro případ jeho nedobytnosti k náhradnímu trestu 6 měsíců odnětí svobody. Obžalovanému B uložil trest odnětí svobody na čtyři léta, obžalovanému C na tři a půl roku. U obou těchto obžalovaných vyslovil propadnutí jejich jmění a zákaz činnosti v obchodu technickými potřebami na dobu pěti let.

Krajský soud zamítl odvolání obžalovaných B a C i odvolání obvodního prokurátora.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem vyslovil porušení zákona v ustanovení § 134a odst. 2 písm. a) tr. zák., zrušil napadené usnesení krajského soudu v Praze a uložil mu, aby o odvolání obvodního prokurátora znovu jednal a rozhodl.

Odůvodnění:

Krajský soud převzal za podklad svého rozhodnutí v podstatě skutkový děj, jak byl ve shodě s výsledky vykonaného dokazování a ve shodě s doznáním všech obžalovaných zjištěn lidovým soudem. Pokud jde o obžalovaného A však opravil, resp. upřesnil skutkové zjištění lidového soudu v tom směru, že tento obžalovaný jednak věděl o rozsahu obchodů ostatních dvou obžalovaných s kuličkovými ložisky, jednak znal též účast obžalovaného C na tomto jednání. Krajský soud to zdůraznil na základě okolností zjištěných samotným lidovým soudem, zejména ze skutečnosti, že obžalovaný vystupoval sám jako prodávač, fakturu podepsal a založil u Státní spořitelny otevřený účet, na který měl být odváděn zisk z obchodu. Ze zjištěných okolností však vyplývá, že obžalovaný A se v souvislosti s jednáním svým a obžalovaného B sešel před ukončením trestné činnosti s dalším spoluobžalovaným C a též s ním jednal, jednak při odevzdání ložisek zástupcům kupující firmy, jak to potvrzují všichni obžalovaní v přípravném řízení i v hlavním líčení – jednak již před tím, kdy byl obžalovaný A s obžalovaným C seznámen (jak to obžalovaný sám doznává). Krajský soud tedy neměl pochybností o tom, že obžalovaný jednak při svém jednání s B věděl, že se na jednání účastní i C, jednak s oběma těmito obžalovanými sám jednal při spekulacím obchodu s kuličkovými ložisky.

Přesto krajský soud, vycházející z názoru shodného s názorem lidového soudu, že se obžalovaný dopustil pomoci k trestnému činu spekulace spáchané druhými dvěma obžalovanými; dovodil, že obžalovaný nejednal jako člen spolčení.

Pokud nižší soudy dospěly k závěru, že obžalovaný A jednal jako pomocník a ne jako přímý pachatel, neshledal v tom Nejvyšší soud pochybení. Bylo zjištěno, že účast obžalovaného záležela v tom, že pouze kryl jednání druhých dvou obžalovaných na fakturách a běžným účtem, a tím, že se před zástupci zahraniční firmy vydával proti pravdě za vlastníka ložisek jim prodávaných. Obžalovaný sám ložiska ani neopatřil ani jinak je nezískal, ani nesjednával podmínky obchodu a pokud od B a C odměnu z výtěžku prodeje obdržel, nejednalo se o podíl na tomto výtěžku, nýbrž o odměnu za jednání, jež mělo usnadnit uskutečnění trestné činnosti obžalovaných B a C, tedy za pomoc, kterou jim obžalovaný poskytl. Obžalovaný A ani nejednal jako prostředník mezi spoluobžalovanými B a C na straně jedné a kupující firmou SRO resp. jejími zástupci na straně druhé.

Nicméně není proto – jak se domnívá krajský soud – vyloučeno spáchání pomoci k trestnému činu za okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby. V souzeném případě je tato okolnost dána okolnostmi zjištěnými samým krajským soudem a jím shora uvedeným způsobem zvlášť zdůrazněnými, a to v dvojím směru: Jak tu jde o vědomí obžalovaného A, že pomáhá nikoli jen B samotnému, ale že mu pomáhá při jeho součinnosti s C, tj. při jednání, jež tyto dva obžalovaní nekonali jen jako nahodilí spolupachatelé, nýbrž jako účastníci jednání značného rozsahu, které vzhledem k firmě vyžadovalo náležité přípravy a splnění formalit, při nichž měl být právě obžalovaný

nápomocen. Z toho nutno dovodit, že pomáhal při trestném činu spekulace, jsa si vědom toho, že se ho příští pachatelé B a C dopouštěli jako členové spolčení (viz rozhodnutí č. 42/1954 Sb. rozh. tr. – druhá práv. věta). Okolnost, podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 134a odst. 2 písm. a) tr. zák. je však dána u obžalovaného i proto, že sám se při poskytování pomoci druhým obžalovaným s nimi oběma spolčil, zejména pak s B. Tím jim značnou měrou nejen usnadnil uskutečnění transakce, ale jeho pomoc, zejména skutečnost, že se vydával za vlastníka ložisek, měla podle doznaného záměru obžalovaných sloužit k tomu, aby spekulace obžalovaných B a C zůstala utajena. Pro právní posouzení povahy pomoci jsou z hlediska zvláště přitěžujících okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby rozhodné nejen znaky zakládající takovou okolnost u přímého pachatele, nýbrž i u pomocníka, bez ohledu na to, jsou-li dány i u přímého pachatele. Není zde rozhodující, že ustanovení § 7 tr. zák. neuvádí ohledně samotného pomocníka okolnosti odůvodňující použití vyšší trestní sazby. Při trestném činu (§ 75 odst. 1 tr. zák.), jehož znaky – jako u návodu a pomoci – jsou uvedeny jednak v obecné, jednak ve zvláštní části trestního zákona, nutno zkoumat, zda zažalovaným skutkem jsou naplněny všechny tyto znaky. Nelze je od sebe oddělovat zvlášť z hlediska podmínek návodu, nebo pomoci, jak jsou uvedeny v § 7 tr. zák. a zvlášť z hlediska trestného činu, k němuž bylo naváděno nebo pomáháno. Tyto znaky nutno naopak posuzovat u návodce a pomocníka ve vzájemné souvislosti, v jejich jednotě. Pokud jde o okolnosti, podmiňující použití vyšší trestní sazby proto stačí, jsou-li dány buď u návodce nebo pomocníka, nebo jen u pachatele, který byl naveden nebo jemuž bylo pomáháno. Vyplývá to i z ustanovení § 7 odst. 3 tr. zák., podle něhož trestnost návodce a pomocníka není závislá na trestnosti přímého pachatele. Při odtrženém pohledu na ustanovení § 7 tr. zák., a ustanovení o trestném činu, jak je uveden jen ve zvláštní části trestního zákona, k němuž bylo naváděno nebo pomáháno, by docházelo mnohdy k zcela chybnému závěru.

Z tohoto hlediska nelze souhlasit se stanoviskem uvedeným v rozhodnutí uveřejněném pod č. 22/57 Sb. rozh. tr. Jestliže krajský soud za těchto podmínek uznal obžalovaného A k odvolání obvodního prokurátora [a když v obžalobě byla uvedena kvalifikace trestného činu tohoto obžalovaného podle § 134a odst. 1, 2 písm. a) tr. zák.] vinným trestným činem pomoci k trestnému činu spekulace, pouze podle § 7 odst. 2, § 134a odst. 1 tr. zák., porušil zákon v ustanovení § 134a odst. 2 písm. a) tr. zák.

Bylo proto nutno v naznačeném směru zrušit usnesení krajského soudu a rozhodnout, jak bylo shora uvedeno.

Při úvaze o trestu bude musit krajský soud bedlivěji zvážit osobu obžalovaného A, ohledně něhož lidový soud ve srovnání s obžalovanými B a C uvedl toliko, že jeho osobu lze hodnotit kladněji, ačkoli správné rozhodnutí o trestu může vyplynout jen po pečlivém zhodnocení trestné činnosti v úzké souvislosti s osobou pachatele, kterou nutno objasnit z třídního hlediska, poměru k lidově demokratickému společenskému řádu, poměru k práci při výstavbě socialismu, dosavadního způsobu života apod. V souvislosti s tím nelze přehlížet, že obžalovaný srostl s buržoasií, i když pochází z rodiny poštovního úředníka, že si chtěl v roce 1947 založit vlastní firmu, při níž by si byl přisvojoval zisky vykořisťovaných cizích pracovních sil. I způsob jeho jednání v souzené věci nasvědčuje tomu, že se chtěl domoci snadného bezpracného zisku, i když sám nejednal jako přímý pachatel trestného činu. Krajský soud bude musit zejména bedlivě zvážit i skutečnost, již se obžalovaný A hájí, že jednal proto, že se dostal do tíživé finanční situace mající příčinu v rodinných poměrech (rozvodu manželství). Tu bude nutno zjistit, zda nepříznivé okolnosti vznikly bez jeho zavinění. Krajský soud bude ovšem musit přihlédnout i k poměru obžalovaného A k práci na pracovišti a na základě toho pak správně diferencovat trest ohledně něho ve srovnání s druhými dvěma obžalovanými, přihlížeje k tomu, že obžalovaný A nebyl na věci zúčastněn do té míry jako obžalovaní B a C a byl jen pomocníkem v jejich trestné činnosti, aniž ji nějakým způsobem sám osnoval nebo jinak obžalované B a C k trestné činnosti nabádal, aniž tedy byl jejím iniciátorem.